

Societat

DIA DE LA SAUT MENTAL

Malalts reclamen reduir l'ús de les corretges per contenir els brots

La falta de personal format dificulta que els mètodes de contenció es puguin eliminar del tot

MARTA RODRÍGUEZ CARRERA
BARCELONA

No consta cap registre oficial de les contencions que es fan als pacients de psiquiatria a Catalunya: ni se'n sap el nombre ni tampoc el temps de durada, i encara menys en quines circumstàncies s'ha optat per deixar fora de joc un malalt. Però de fer-se'n encara se'n fan, malgrat la voluntat de reduir-les. Per a l'OMS, sovint se'ls immobilitza perquè és la via fàcil en un sistema de salut mental força tensat, i insta els governs a pressionar per reduir el mètode.

Consultada per l'ARA, la conselleria de Salut no ha respost sobre quins plans té per avançar en el compliment de diverses iniciatives. A hores d'ara, cada unitat psiquiàtrica aplica els seus paràmetres i la varietat de la pràctica és encara més àmplia en l'atenció d'urgència domiciliària, on amb els sanitaris també poden actuar policies, tot i que els Mossos i la Guàrdia Urbana de Barcelona reben formació. En psiquiatria, per contenció s'entén la tècnica per reduir una persona que està patint alteracions mentals que suposen un perill per a ella o per a tercers.

De contencions n'hi ha de diferents tipus: la mecànica, és a dir, lligar amb corretges el pacient en un llit; la farmacològica, que consisteix a administrar-li una medicació extra per calmar-lo, i la verbal, que bàsicament són amenaces. També es recorre a l'aïllament en una habitació. "És un sistema de mesures coercitives", afirma Iván Campo, tècnic en drets i incidències a Salut Mental, la gran federació d'entitats del sector. Campo subratlla que els pacients psiquiàtrics són els "únicos" que veuen limitat el dret a l'autonomia i, per ordre judicial, se'ls pot obligar a medicar-se o lligar-se.

Si es vol, es pot

Mercè Torrentallé recorda com un dia del 1999 es va resistir quan policies i sanitaris es van presentar a casa per un brot i que només es va calmar quan el seu fill va xiuxiuejar-li que es deixés ajudar. Va pujar a l'ambulància per voluntat pròpia. Ja a l'hospital, es va passar quatre dies lligada i empastillada perquè, desorientada com estava, es va aixecar del llit amb l'única idea de sortir de l'habitació. "El meu cas és un exemple que si es vol es pot acabar amb les contencions, perquè sempre hi ha una alternativa més huma-

OPINIÓ
Trobareu un article de Sílvia Ventura sobre drets i salut mental a Debat
P. 24

na", exposa Torrentallé, de l'Associació Salut Mental La Noguera.

Aquesta veterana activista va ser la veu dels malalts en el primer ple monogràfic que va fer el Parlament: "Et lliguen de mans i peus, i moltes vegades els medicaments et laxen, i si ets dona et ve la regla", explicava. De vegades la contenció és una combinació de mètodes i a la subjecció se suma l'administració de calmants i relaxants que fan perdre el sentit durant hores o fins i tot dies. És el cas de Carlos Albert, president de Veus, per a qui aquesta és una manera "de deshumanitzar".

Santi Casacuberta recorda les quatre contencions que ha patit. "Són el mètode eficaç per tenir com xais", diu. Admet que s'ha trobat de tot: professionals que l'han tingut en compte i d'altres que han tirat pel dret o l'han enganyat. Explica que ha intentat esbrinar el nom del psiquiatre que va ordenar immobilitzar-lo.

A falta d'un protocol català que estableixi el quan i el com, psiquiatres i infermeres estan en la línia de trobar mètodes menys agressius. **Hi ha centres que ja tenen plans pioners, com**

La planta de psiquiatria de l'Hospital Germans Trias s'assembla a una planta ordinària.

HOSPITAL GERMANS TRIAS

el Benito Meni CASM de Sant Boi del Llobregat o el Parc Sanitari de Sant Joan de Déu, que ha rebut el certificat de cures dignes, i que assenyalava que ha eliminat les contencions en subaguts i l'ha limitat al 2% en els aguts.

Una utopia

Llavors, ¿és possible arribar a les zero contencions? "És una utopia mentre hi hagi drogues que fan que arribin persones que siguin incontrolables i un perill", contesta el cap de psiquiatria de l'Hospital Germans Trias de Badalona, Joan de Pablo, que reafirma que cal limitar "aquestes mesures coercitives" i apostar per les "més respectuoses". Hi ha el problema, però, del dèficit estructural de personal i la majoria, per a més inri, no estan prou formats, concedeix.

Aquest hospital de Badalona fa quatre anys que va posar en pràctica el Safewards, un programa adreçat a infermeria psiquiàtrica i que crea "un clima i un espai més agradables" per als pacients. La fórmula té els ingredients que reclamen des de fa anys els malalts: diàleg. Cada dia es fa una reunió de pacients i professionals per posar en comú

l'estat d'ànim i els conflictes sorgits, i també hi ha un acompanyament individualitzat i control de riscos.

Això es tradueix en una unitat equiparable a una planta ordinària, que té les portes obertes i els pacients que hagin ingressat voluntàriament poden entrar i sortir, i els que hi siguin a la força ho poden fer acompanyats. "Les contencions són excepcionals", es felicita el psiquiatre, que admet que eliminar-les és una "utopia".

És la línia que marca el Grup de Recerca en Salut Mental en Primera Persona, que apunta que hi ha alternatives, com ara plantejar més activitats a l'exterior i planificar més centres amb més zones verdes, zones de confort i habitacions individuals. Elvira Rodríguez és una de les autores d'un dels informes del grup i assenyalava l'equació de més informació i menys coerció. "Els pacients han de ser tractats com a persones i no com a diagnòstics", afirma, i adverteix que la contenció deixa en els malalts seqüeles extres -iatrogènia- que van des de la depressió fins a la ira o al ressentiment, per o humiliació. —